

BEDACHT IN HET NOORDEN

Natuurhaters zijn met een lantaarntje te zoeken

Aansprekende noordelijke wetenschappers vertellen in deze krant over hun onderzoek. Vandaag: Agnes van den Berg over de onverbreekelijke band tussen mens en natuur.

Door Esther van der Meer

Als dit gesprek plaatsvindt, is Agnes van den Berg, de nieuwe hoogleraar beleving en waardering van natuur en landschap te Groningen, niet buiten in het vrije veld, maar binnen, in een gang van het Medisch Centrum Haaglanden. Het is een oud ziekenhuis in Den Haag, vooral bezocht door mensen uit de naburige achterstandswijken, met veel witte muren, betonnen vloeren en die typische geur die iedereen onmiddellijk associeert met ziekte en verval.

Van den Berg is er echter voor een vrolijke bijeenkomst. In het ziekenhuis is de kunstmanifestatie Beter! gaande, waarbij mensen in een rolstoel langs kunstwerken worden gereden met elektroden op hun hoofd die registreren hoe de hersenen op de kunst reageren.

"Dat is de ludieke kant, maar we zijn bezig met serieus onderzoek naar de invloed van kunst op stress, stemming en pijnverval. De kunstenaars is gevraagd een kunstwerk te maken waarvan ze zelf denken dat het gezond en helend werkt. Veel van die kunst heeft iets met natuur te maken, zoals de natuur altijd een belangrijke inspiratiebron voor kunst is geweest. Zo ben ik erbij betrokken."

Iedereen heeft iets met natuur. Van den Berg: "Natuurhaters zijn met een lantaarntje te zoeken. Sommige mensen geven de voorkeur aan een ondoordringbare wildernis, anderen prefereren een aangeharkt park. Maar het blijft een kwestie van meer of minder mooi." Toch is de onverbreekelijke band tussen mens en natuur niet iets wat je in Nederland kunt studeren.

Er is een klein groepje wetenschappers in binnen- en buitenland dat zich bezighoudt met de invloed van de bebouwde en de natuurlijke omgeving op mensen. Het onderzoek staat nog in de kinderschoenen. Naast de reuzen klinische, sociale en arbeids- en organisatiepsychologie is de omgevingspsychologie een dwerg.

Van den Berg is er ingerold door haar promotieonderzoek in Groningen. "Dat ging over hoe mensen natuurlijke landschappen beleven. Wat vinden ze mooi? Van die esthetische kant ben ik verder gaan graven naar de diepere betekenis van natuur voor de mens. Wat doet het met je? Als je doorvraagt merk je dat het meer is dan alleen een mooi plaatje. Natuur geeft rust, vrijheid, mensen voelen zich er beter door."

Na haar promotie ging ze met pijn in het hart weg uit Groningen. "Afscheid nemen van de ommelanden die ik op mijn studentenfiets doorkruiste. Maar meer nog dan het hoge land mis ik de mensen. De openheid, de sfeer, Groningers zijn ontzettende kletsmeiers."

Nu keert ze terug als bijzonder hoogleraar, voor een dag in de week. Daarnaast heeft ze haar eigen onderzoeksbureau Natuurvoormensen. "Er zijn drie dingen die ik wil gaan doen. Ten eerste moet er meer effectonderzoek komen. Uit een enquête die ik net heb uitgevoerd voor De Friesland Zorgverzekeraar, blijkt dat 96 procent van de mensen het er mee eens is dat een bezoek aan de natuur een gezond gevoel geeft. Maar toon maar eens aan dat het echt zo is."

Wanneer dat is aangetoond, volgt automatisch punt twee: "Als het klopt dat natuur mensen gezonder maakt, hoe zorg je er dan voor dat meer mensen er van profiteren? Hoe krijg je meer natuur in de stad, in ziekenhuizen, op schoolpleinen, hoe breng je natuur en mensen dicht bij elkaar? Hoe voorkom je dat natuur sneuvelt ten koste van bebouwing?"

En dan is er de meest fundamentele vraag: hoe komt het dat de natuur dit effect op mensen heeft? "Dat is nog een beetje een mysterie. Het lijkt erop dat kijken een belangrijke rol speelt. Als mensen vanuit hun ziekenhuisbed op een stukje groen kijken in plaats van grijze tegels, voelen ze zich al beter. Ik vermoed dat het iets te maken heeft met fractale vormen in de natuur, zoals bij een bloemkool, die is opgebouwd uit roosjes die elk de vorm van een bloemkool hebben die weer opgebouwd zijn uit bloemkoolvormige delen. Een vorm van symmetrie die voornamelijk in de natuur voorkomt."

Van den Berg wordt hoogleraar in een tijd dat natuur politiek niet hoog op de agenda staat. Er groeit een generatie kinderen op voor wie achter de Playstation en de Wii zit vanzelfsprekender is dan buiten spelen. Toch is ze niet somber. "We dromen allemaal weg bij het

Paspoort

Leeftijd: 45
Woonplaats: Groenekan, vlak bij Utrecht
Leukste buitenactiviteit: vuurtje stoken
Mooiste plek op aarde: Schier
Wat wilde u als kind later worden: topkok

beeld van een huisje in de bossen, een hutje op de hei, een villa aan het strand. De *bottom line* van mijn betoog is: met een beetje meer aandacht voor

natuur kun je iets van die fantasie werkelijkheid laten worden, ook in de stad. Een trapveldje, een verticale tuin op een bakstenen muur. Alle beetje helpen."

► Agnes van den Berg: "Hoe krijg je meer natuur in de stad?" Foto: DvhN/ Corné Sparidaens